

DRAMMEN KOMMUNE

Barne- og Likestillingsdepartementet
Postboks 8036 Dep

0030 OSLO

Vår referanse
12/15692/3/KRIHOL
Arkivkode

Deres referanse

Dato
26.11.2012

SVAR - HØRING - BER OM INNSPILL FOR Å GI BARN BEDRE BESKYTTELSE MOT VOLD OG OVERGREP

Høringsuttalelsen til Drammen kommune skal behandles i bystyret 18. des d.å. For å kunne overholde svarfristen sendes innstilling til vedtak. Eventuelle endringer etter behandling i bystyret ettersendes.

Drammen kommune gir først en generell uttalelse, og deretter følger spesifikke innspill til utvalgte kapitler. De punktene i høringsnotatet som ikke omtales gir Drammen kommune sin tilslutning til. Drammen kommunes høringsinnspill er i kursiv.

Høringsuttalelse fra Drammen kommune generelt

Drammen kommune er generelt positive til lovforslagene som foreligger. Høringen er tydelig på at barnas beste er i fokus. Barn som opplever et samlivsbrudd er i en sårbar situasjon, og foreldres frykt for å miste samvær skal ikke komme foran å beskytte egne barn mot mulig vold og overgrep.

Kap 2 Bostedsforelders rett til å beskytte barnet mot vold og overgrep

Foreldres rett til samvær er regulert i barneloven § 43. Foreldrene avtaler selv omfanget av samvær; dersom det er en tvist, må den forelderen som krever mer samvær få fastsatt dette samværet i retten. I noen tilfeller opplever bostedsforelder en reell frykt for at ens barn utsettes for vold/overgrep hos samværsforelder, og ønsker å stanse samværet. En av hovedutfordringene er at bostedsforelder opplever usikkerhet knyttet til om en eventuell samværsnekt kan komme han eller henne til skade i en eventuell rettssak der det skal fastslås hvor barnet skal bo fast, dersom retten ikke legger til grunn at overgrep har skjedd.

Departementet vurderer gjeldende rett slik at en bostedsforelder som reelt frykter at barnet utsettes for vold og overgrep hos samværsforelder *kan og skal* nekte løpende samvær dersom samvær ikke er til barnets beste, altså at samvær ikke skal tvangsfullbyrdes dersom det er reell mulighet for vold eller overgrep. Dette skal ikke få negative konsekvenser senere i en barnelovssak i rettsystemet.

Plan og økonomi

Engene 1, 3008 Drammen
Tlf. 03008 Fax. 32 04 62 00
www.drammen.kommune.no
Org. nr. 939 214 895

Departementet foreslår derfor at gjeldende rett presiseres, slik at rettspraksis justeres. For å tydeliggjøre at bostedsforelder har rett til å nekte å inngå avtale om samvær der dette ikke er til barnets beste, foreslår departementet endringer i barneloven § 43 første ledd og andre ledd andre punktum.

Pr i dag i henhold til barneloven § 60 er muligheten for en foreløpig avgjørelse en "kan" regel, som vil si at det er opp til retten å vurdere om en midlertidig avgjørelse skal fattes i en sak. Departementet foreslår derfor å endre bestemmelsen om foreløpig avgjørelse, og presisere at det skal tas en foreløpig avgjørelse i saker der det er risiko for vold eller overgrep, dersom en av partene krever det.

Barneloven § 43 skal lyde (endringer fra BLD merket med understreket tekst)

"Den av foreldra som barnet ikkje bur saman med, har rett til samvær med barnet om ikkje anna er avtala eller fastsett. Omfanget av samværsretten bør avtalast nærare. Den som barnet bur fast saman med skal nekte samvær dersom det er naudsynt for å hindre at barnet vert utsett for vold eller på anna vis vert hansama slik at den fysiske eller psykiske helsa vert utsett for skade eller fare. Dersom samvær ikkje er til beste for barnet, må retten avgjere at det ikkje skal vere samvær.

Foreldra avtalar sjølv omfanget av samværsretten på bakgrunn av kva dei meiner er best for barnet. §§ 31 og 48 gjeld for foreldra. I avtale eller avgjerd om samvær skal det mellom anna leggjast vekt på omsynet til best mogleg samla foreldrekontakt, kor gammalt barnet er, i kva grad barnet er knytt til nærmiljøet, reiseavstanden mellom foreldra og omsynet til barnet ellers. Vert det avtala eller fastsett "vanlig samværsrett", gjev det rett til å vøre saman med barnet ein ettermiddag i veka med overnatting, annakvar helg, til saman tre veker i sommerferien, og annankvar hasut-, jule, vinter og påskeferie.

Det kan i avtale eller i dom setjast vilkår for gjennomføring av samværsretten. Dersom tilsyn vert sett som vilkår for samvær, kan retten i særlege høve påleggje departementet å oppnemne tilsynsperson. Departementet kan gje forskrifter med nærare føresegner om oppnemning av tilsynsperson, utøving av tilsynet og godtgjøring for dette.

Den andre av foreldra skal få melding i rimelig tid føreåt når samværet ikkje kan finne stad som fastsett, eller når tid for samværet må avtalast nærare.

Dersom den som har foreldreansvaret eller som barnet bur hos hindrar at ein samværsrett kan gjennomforast, kan den som har samværsretten krevje ny avgjerd av kven som skal ha foreldreansvaret eller kven barnet skal bu saman med, jf § 64. Ved avgjerda skal det takast omsyn til at den som barnet bur fast saman med skal nekte samvær etter første ledd tredje punktum.

Den av foreldra som barnet bur fast saman med eller barnevernteneste kan kreve bortfall av samværsrett, som sivilt krav i straffesak, jf. Straffeprosessloven § 3, dersom den andre av foreldra er siktet, tiltalt eller dømd for forsøk på å drepe ham eller henne eller barna eller for å ha utsett dei for alvorleg mishandling. Det same gjeld dersom forelderen har opptredd på ein måte som er egna til å fremkalle alvorleg frykt for slik åtferd.

Barneloven § 60 skal lyde:

”Retten kan etter krav frå ein part ta førebels avgjerd om kven av foreldra som skal ha foreldreansvaret, om kven barnet skal bu hos fast, og om samværsrett. Slik avgjerd kan gjelde for ei viss tid eller til saka er endeleg avgjord. Retten kan også ta førebels avgjerd før saka er reist, dersom særlege grunnar talar for det. Etter krav frå en part skal retten i alle høve ta førebels avgjerd dersom det er ein risiko for at barnet vert utsett for vald eller på anna vis vert handsama slik at den fysiske eller psykiske helsa vert utsette for fare eller skade”

Høringsuttalelse fra Drammen kommune

Forslaget om å holde barn tilbake fra samvær er et svært omdiskutert tema. Det vil alltid bli stilt spørsmål ved hvem som skal avgjøre retten til å holde barn fra samvær. Diskusjoner rundt bevis for hvorfor barn skal holdes tilbake er et sentralt tema.

Drammen kommune mener at barnevernet bør ha en reell rolle når en av foreldrene vil holde barn tilbake fra samvær når bekymring for en reell mulighet for vold og overgrep er tilstede. Dette bør utredes videre og barnevernets rolle må avklares i loven.

Drammen kommune støtter imidlertid høringsforslaget om at lovverket skal uttrykke helt tydelig at man kan holde barn tilbake fra samvær der det er en reell mulighet for vold og overgrep tilstede, fram til dom foreligger. Dette kan skje fram til domstolen tar en foreløpig avgjørelse i saken.

Drammen kommune støtter forslaget om at barnevernet gis hjemmel til å iverksette egne tiltak overfor samværsforelder, også bruk av tvang.

Barneverntjenesten i Drammen har erfaring fra saker relatert til samværskonflikter der foreldre ikke skiller på egne konflikter, og barnets behov for samvær med begge foreldre. Foreldres eventuelle psykiske sykdom er ikke alltid kjent for hjelpeapparatet men kan være en medvirkende årsak til manglende evne til å reelt vurdere barnets behov for samvær. Begrepet ”reell mulighet for vold og overgrep” bør tydeliggjøres .

Kap 3 Barnevernstjenestens rolle ved mistanke om vold og andre overgrep under samvær

Bostedsforelder har ansvar for å beskytte barnet mot å utsettes for vold eller overgrep i forbindelse med samvær. Likevel kan det hende at bostedsforelder, selv om en har fått klare anbefalinger fra barnevernet, ikke evner å stanse samværet. Det er problematisk at barnets sikkerhet er avhengig av at foreldereren selv reiser sak rundt disse spørsmålene, dersom sistnevnte forelder ikke har vilje eller evne til å reise sak for domstolen og/eller følge opp barnevernets anbefalinger og tiltak. Den manglende beskyttelsen av barnet kan utgjøre en alvorlig omsorgssvikt, som kan gi grunnlag for å overta omsorgen etter barneloven § 4-12.

Høringsforslaget diskuterer om barneverntjenesten bør gis adgang til å være partshjelper i en eventuelt Barnelovssak om nektelse eller begrensning av samvær. Formålet er å gi barneverntjenesten en formell posisjon i barnelovssaken som ville kunne styrke den støttefunksjonen barneverntjenesten bør ha i slike saker. Dette må vurderes opp mot hvilke effekter det kan ha på barneverntjenestens arbeid i forhold til å ivareta barnet og samtidig ha en støttefunksjon i forhold til en av foreldrene.

Formålet med partshjelp vil være å bidra til en løsning av omsorgssituasjonen til barnets beste. I den grad et slikt virkemiddel vurderes som hensiktsmessig, måtte det også vurderes anvendt der det er bekymring knyttet til omsorgssituasjonen hos bostedsforelderen, mens samværsforelders omsorgsevner vurderes som gode.

Det er utfordringer knyttet mot taushetsplikt i saker der barnevernet bes uttale seg i retten. Departementet foreslår at barneverntjenesten bør få et lovbestemt fritak av taushetsplikt i saker der barnevernet skal legge fram opplysninger for domstolen i barnefordelingssaker.

Et annet spørsmål er om en endring/opphør av en samværsordning bør kunne vurderes som tiltak etter Barnevernloven. Dette vil i så fall forutsette at barnevernloven endres slik at barnevernet gis hjemmel til å iverksette egne tiltak overfor samværsforelder, herunder gjennom bruk av tvang. Departementet ber om innspill til hvordan barnevernloven bedre kan tilpasses dagens familiemønstre, herunder om barneverntjenesten bør kunne begrense eller stanse en samværsordning.

Høringsuttalelse fra Drammen kommune

Drammen kommune anser det som et positivt og nødvendig virkemiddel at rollen som partshjelp formaliseres. Det bør slik høringsnotatet beskriver, tydeliggjøres at partshjelp gjelder både bostedsforelder i forhold til samværsbegrensning/samværsopphør, og samværsforelders mulighet til å overføre omsorg til seg.

Barneverntjenesten anser det som viktig å kunne uttale seg barnevernfaglig om begge foreldres omsorgsevne ved vurderingen om begrensning og/eller stans av samvær, uten hinder av taushetsplikten. Et lovfestet fritak for taushetsplikt vil både forenkle og tidseffektivisere barnevernets ansvar.

Høringsforslaget anbefaler at en slik hjemmel inntas i barneloven, med henvisning til tvisteloven og barnevernloven. Drammen kommune foreslår at en slik hjemmel også tas inn i barnevernloven, hvilket tydeliggjør barnevernets formelle posisjon/ansvar i forhold å beskytte barn mot vold og overgrep.

Drammen kommune støtter forslaget om at barnevernet gis hjemmel til å iverksette egne tiltak overfor samværsforelder, herunder bruk av tvang.

Høringsforslaget drøfter ikke hvorvidt foreldres økonomiske ressurser er avgjørende i forhold til deres mulighet til å fremme sak. Foreldre må selv bære saksomkostningene, hvilket medfører en sterk

begrensning i muligheten for å ivareta den enkelte foreldres ansvar for å beskytte barnet mot vold og overgrep. Foreldres ulike økonomiske ressurser blir dermed i enkelte saker avgjørende, fremfor en reell mulighet for foreldrene til å ivareta barnets beste. Det bør vurderes en ordning som sikrer at denne type saker fremmes uavhengig av foreldres økonomiske ressurser.

Kap 4 Tap av samværsrett og eller foreldreansvar som sivilt krav i en rettsak

Departementet drøfter i dette kapittelet hvorvidt det bør gjøres endringer i straffeprosessloven og barneloven slik at tap av foreldreansvar og samværsrett kan fremmes som sivilt krav i en straffesak. Det diskuteres hvorvidt bostedsforelder bør ha belastningen med å reise separat sak etter barneloven dersom samværsforelder siktes, tiltales eller dømmes for vold eller overgrep.

Departementet slår fast at det er hensiktsmessig med en egen bestemmelse i barneloven som sier at lovbrudd som vold og overgrep i seg selv gir grunnlag for å kreve bortfall av samværsrett og tap av foreldreansvar. Departementet mener den beste lovtekniske løsningen er å innta en bestemmelse om bortfall av samværsrett ved vold og overgrep i barneloven, kombinert med et eget punkt i opplistingen i straffeprosessloven § 3 første ledd annet punktum ny nr 8.

Det legges opp til at det er de alvorligste sakene en evt. ny lovbestemmelse vil omfatte. Dette innebærer at et sivilt krav om tap av samværsrett kan fremmes ved drapsforsøk mot, eller alvorlig mishandling av, ektefellen eller barna, eller dersom samværsforelder har opptrådt på en måte som er egnet til å fremkalle frykt for slik atferd. Det er en fordel at fornærmede vil ha krav på bistandsadvokat i mange av disse sakene. Det rettes også spørsmål om retten til bistandsadvokat bør utvides.

Høringsuttalelse fra Drammen kommune

Drammen kommune støtter forslag om at tap av foreldreansvar og samværsrett kan fremmes som sivilt krav i en straffesak. Imidlertid bør foreldre som selv er voldsoffer slippe ansvaret for at dette kravet fremmes.

I de tilfeller der den andre omsorgsforelder ikke evner eller har vilje til å fremme sivilt krav om tap av foreldreansvar og samværsrett bør retten til å fremme sak ivaretas av barnets bistandsadvokat.

I saker der en av foreldrene/omsorgspersoner dømmes for grov vold, seksuelle overgrep og/eller drap og samlivet likevel gjenopptas, må gjenlevende og også fremtidige søsken sikres ved at begge foreldre mister foreldreansvar og samværsrett.

Kap.5 Barns deltakelse

Barnekonvensjonens artikkel 12 slår fast at barn i alle aldre skal bli hørt i barnefordelingsaker. I barnelovens § 31 er barns medbestemmelsesrett formet som en plikt for foreldrene og andre til å høre hva barnet har å si før avgjørelse treffes. Å høre barnet, selv om barnet ikke ønsker å si hvem barnet ønsker å bo hos, vil kunne opplyse saken og gi bedre beslutningsgrunnlag. Barneloven § 31 andre ledd

slår fast at barn som har fylt syv år skal høres før det treffes avgjørelse om personlige forhold om barna, for eksempel hvem av foreldrene barnet skal bo hos. Forskning viser at mange barn ikke høres om samvær, dersom domstolen også skal ta stilling til hvor barnet skal bo.

Departementet foreslår en presisering i barneloven § 31 for å synliggjøre at også yngre barn som er i stand til å danne seg egne synspunkter skal gis anledning til å uttale seg før det tas avgjørelser som berører barnet. Dette vil imøtekomme FNs barnekomitè's anbefaling.

Høringsuttalelse fra Drammen kommune

Drammen kommune støtter forslaget.

Med vennlig hilsen

Kristine Holmbakken
rådgiver